

VOORBLAD

Voorstel aan de Raad

Zaaknummer: Z/21/52973/250647-2
Datum collegebesluit: 10 juni 2021
Datum commissievergadering: 24 juni 2021
Datum raadsvergadering: 15 juli 2021

Soort Voorstel: Adviesnota
Onderwerp: Kostenbesparende maatregelen Wmo
Portefeuillehouder: Wethouder de Bruijn
Programma: 6

Kernboodschap: Door invoering van het abonnementstarief en een grotere vraag zijn de kosten op uitgaven WMO sinds 2019 sterk gestegen. Door het invoeren van een aantal maatregelen, waaronder een aantal investeringen, maar ook agv bezuiniging door beleidswijziging, moet leiden tot minder uitgaven op de Wmo.

Bijlagen: Bijlage 1. Notitie Kostenbesparing uitgelegd
Bijlage 2. Notitie Toelichting scenario's
Bijlage 3. Achtergrond: VNG-ledenbrief

Beslispunten

1. Het maatregelenpakket dat hoort bij scenario 4 vast te stellen w.o.;
 - a. De VNG maatregel implementeren: financiële situatie betrekken bij de het WMO onderzoek voor de Wmo voorzieningen "schoon huis" (huishoudelijke ondersteuning) en de als algemeen gebruikelijke aan te merken woon- en vervoersvoorzieningen. Hierbij een "referentie inkomen" vast te stellen voor het zelf betalen van de voorziening schoon huis van 200% van het Wettelijke Minimum Loon(WML)
 - b. Te investeren in de communicatiecampagne zelfredzaamheid inwoners
 - c. Te investeren in individueel advies over zelfredzaamheid en de verbinding te leggen met het welzijnsorganisatie Voorschoten Voor Elkaar
 - d. Te investeren in de uitvoeringsorganisatie voor een striktere uitvoering van de Wmo
 - e. De tegemoetkoming meerkosten Maatschappelijke Ondersteuning af te schaffen
2. Het pakket aan te vullen met de maatregelen uit scenario 5 w.o.
 - a. investeringen in Odensehuis voortzetten
 - b. investeren in het opzetten van algemene voorzieningen voor meerdere doelgroepen
 - c. investeren in opzet scootmobiel pool
3. Een besparing als gevolg van bezuiniging door beleidswijziging in de kaderbrief op te nemen van € 150.000.

Relatie met:

- ☐ Agendapunt: (bijv. een aangehouden stuk of een stuk wat nog moet komen of al geweest is)
- ☐ Toezegging:
- ☐ Amendement/motie:
- ☐ Schriftelijke vragen:

Adviesnota aan de Raad

Onderwerp

Kostenbesparende maatregelen Wmo

Samenvatting

Invoering van het abonnementstarief heeft gezorgd voor veel meer aanvragen huishoudelijke ondersteuning

De Wmo-kosten zijn sinds 2019 flink gestegen. Dat heeft te maken met verschillende factoren, maar een belangrijke factor is de invoering van het abonnementstarief. Op 1-1-2019 voerde het rijk een nieuwe vaststaande lage eigen bijdrage in voor Wmo-voorzieningen. Het doel van het zogenoemde abonnementstarief was een te grote cumulatie van inkomensafhankelijke eigen bijdragen voor de Zorgverzekeringswet (Zwv) en de Wmo te voorkomen. De eigen bijdrage van de Wmo is dus niet meer inkomensafhankelijk; Wmo-cliënten betalen maximaal 19 euro per maand voor het gebruik van de geïndiceerde Wmo-maatvoorzieningen (o.a. huishoudelijke ondersteuning, scootmobielen en woonvoorzieningen).

Het Wmo-budget is vanaf de invoering van het abonnementstarief ongeveer zeven ton gestegen. Sinds 2019 dienen veel meer mensen een Wmo-aanvraag in die voorheen een flinke eigen bijdrage hadden moeten betalen voor een voorziening. Zij zagen daarom vaak af van een aanvraag. Daar komt nog eens bij dat het rijk, gemeenten niet volledig financieel compenseert voor de extra kosten als gevolg van het abonnementstarief.

De VNG heeft onderzocht dat de invloed van het abonnementstarief vooral te zien is in de stijging van het aantal aanvragen huishoudelijke ondersteuning. De VNG vond het abonnementstarief een schoonmaaksubsidie voor de rijken. En de VNG heeft deze stelling met cijfers kunnen onderbouwen.

Ook de woon- en vervoersvoorzieningen zijn onderhevig aan de invloed van het abonnementstarief.

De VNG adviseert gemeenten daarom, in de brief van 23 november 2020, om bepaalde beheersmaatregelen te nemen.

De aanbevolen VNG-beheersmaatregelen zoeken de randen op van de Wmo en de kans bestaat dat in gemeenten waar deze maatregelen worden genomen, het aantal bezwaar- en beroepsprocedures toeneemt.

Vanwege de toenemende vraag en het uitblijven van compensatie vanuit het rijk nemen de tekorten in de Wmo 2015 toe en rechtvaardigt dit een groot aantal bezuinigingsmaatregelen. Doel is te komen tot een maatregelenpakket dat de stijgende kosten in de Wmo kan temperen. Tegelijkertijd wachten veel gemeenten op de mogelijke wijzigingen in de wet- en regelgeving. Onlangs is het bericht gekomen dat het Rijk in gesprek is met de VNG over de beheersmaatregelen voor de korte en langere termijn. Op dit moment zijn de maatregelen op korte termijn het meest relevant voor dit voorstel.

<i>VNG Bericht 3 juni 2021: Voorstellen beheersmaatregelen voor de korte termijn De ministeries van VWS en BZK en de VNG hebben de afgelopen maanden maatregelen</i>
--

uitgewerkt die op de korte termijn bij kunnen dragen aan een betere sturing op de Wmo. Voorbeelden zijn:

- *herinvoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor (bepaalde) maatwerkvoorzieningen*
- *eenvoudige schoonmaakondersteuning onderbrengen bij de bijzondere bijstand*
- *aanscherping van de definitie van het begrip algemeen gebruikelijk*
- *gemeenten extra compenseren voor de aanvullende kosten door invoering van het abonnementstarief*

De maatregelen zijn neutraal uitgewerkt en bedoeld voor de kabinetsformatie. Of er gebruik wordt gemaakt van de voorgelegde keuzes en zo ja, voor welke dan wordt gekozen, is uiteraard afhankelijk van het formatieproces.

Met dit voorstel en bijlagen worden de scenario's en maatregelen gepresenteerd. Hierbij is gezocht naar manieren om de kosten op korte termijn te reduceren

Alle maatregelen zijn uitgelegd zijn in bijlage 1. De scenario's zijn beschreven in bijlage 2. Het college heeft aangegeven de maatregelen uit scenario 4 en 5 te willen uitvoeren. In dit collegevoorstel wordt daarom de combinatie van scenario 4 en 5 uitgewerkt om zo de noodzakelijke besparingen te realiseren.

U wordt gevraagd scenario 4 vast te stellen en uit te laten voeren in combinatie met de investeringen uit pakket 5. Dit zijn de algemene en collectieve voorzieningen die het gebruik van duurdere voorzieningen op lange termijn kunnen voorkomen.

Beoogd effect

De kostenstijgingen om te buigen, binnen de context van de aanzuigende werking van het abonnementstarief en het anticiperen op de toenemende vergrijzing en extramuralisering en de daarmee samenhangende complexere zorgvraag.

1.1. Argumenten

Het Rijk heeft de gemeente geen compensatie gegeven voor het abonnementstarief.

Het rijk heeft de gemeenten onvoldoende gecompenseerd voor de invoering van het abonnementstarief en het is op dit moment onzeker welke veranderingen in de wet en regelgeving er komt. Daarom zijn nu aanvullende maatregelen nodig.

1.2. Met scenario 4 wordt teruggedaan naar de bedoeling van de Wmo

Het doel in de Wmo is het bevorderen van de zelfredzaamheid en mensen die de zorg niet konden betalen of niet zelf konden organiseren te ondersteunen.

De keuze voor scenario 4 is gebaseerd op de VNG-besparingsmaatregel waarbij financiële situatie van de client te betrekken wordt bij het Wmo-onderzoek. Het voorstel is daarbij een referentie-inkomen vast te stellen van 200% van het Wettelijke Minimum Loon (WML), dit is ca € 40.000 bruto op jaarbasis waarbij de gemeente aangeeft dat dit een uitgangssituatie is om de voorziening huishoudelijk ondersteuning zelf te betalen. De gemeente kan de financiële situatie ook meewegen bij aanvragen voor woon- en vervoersvoorzieningen die als algemeen gebruikelijk kunnen worden aangemerkt.

Het voorgestelde inkomen is een hogere grens dan de aangegeven grens van de VNG van 150% WML. Door een hogere grens te stellen zullen er minder mensen hard geraakt worden door de maatregel en is er mogelijk meer draagvlak. De Wmo blijft een voorziening voor mensen die het echt nodig hebben en zelf hun zorg niet kunnen betalen of organiseren.

In de onderstaande tabel van het CBS is de inkomensverdeling van de gemeente Voorschoten te zien van de Wmo-voorziening Schoon Huis

Aantal cliënten met HO per gemeente CBS cijfers						
	1 ^e halfjaar r 2018	2 ^e halfjaar 2018	1 ^e halfjaar r 2019	2 ^e halfjaar r 2019	1 ^e halfjaar 2020	Groei -1 1-2019 tot heden
Totaal aantal cliënten	420	410	430	480	515	
Minder dan 10.000 euro	-	-	-	-	-	
10.000 tot 15.000 euro	90	85	55	55	60	15-/-
15.000 tot 20.000 euro	90	85	100	105	130	45
20.000 tot 30.000 euro	140	135	150	165	160	25
30.000 tot 40.000 euro	55	50	70	75	75	25
40.000 tot 50.000 euro	20	25	25	30	40	15
50.000 tot 100.000 euro	20	15	20	30	45	30
100.000 euro of meer	-	-	-	-	-	

1.3. De gemeente doet met de communicatiecampagne een moreel appel op inwoner om zelfredzaam te zijn

De gemeente betreft de financiële situatie in het verplichte Wmo-onderzoek naar zelfredzaamheid. Hierbij doet de gemeente een formeel moreel appel op de inwoner om de voorziening zelf te betalen. Hiermee wordt duidelijk dat onnodig gebruik van de maatwerkvoorzieningen, ten koste gaat van de andere mensen die het echt nodig hebben en de zorg niet zelf kunnen betalen. De voorlichtingscampagne is noodzakelijk om het doel van de Wmo, zelfredzaamheid te bevorderen, verder onder de aandacht te brengen.

1.4. In scenario 4 wordt een investering in de poortwachtersfunctie gedaan

De poortwachtersfunctie verstevigen heeft ook een kosten besparend effect. In scenario 4 wordt een investering gedaan in de uitvoeringsorganisatie, waardoor ruimte is om de wet strikter en beter uit te voeren. Het scenario omvat mede mogelijkheden om gericht de heronderzoeken te doen en de minimumnormen in de wet strikter toe te passen.

2.1. Het scenario 5, Langer Thuis wonen, is gericht op kostenbesparing op lange termijn.

De maatregelen in scenario 4 en 5 zijn er op gericht om het langer thuis wonen te bevorderen door het gebruik van collectieve en algemene voorzieningen. De extra maatregelen uit scenario 5 zijn toekomst bestendig. Hierbij worden de maatregelen overgenomen die op termijn besparingen opleveren.

- De gemeente blijft investeren in het Odensehuis, een voorziening voor mensen met beginnende dementie en hun mantelzorgers. Hierdoor kan het beroep op de individuele maatwerkvoorzieningen worden verminderd.
- We willen collectieve woonvoorzieningen bevorderen die het beroep op individuele voorzieningen verminderd.

Daarnaast zijn de volgende voorzieningen uit scenario 4 ook gericht op het verminderen van de maatwerkvoorzieningen.

- Maatregel 5: Investering in de algemene voorzieningen door meer (GGZ)-doelgroepen hierin op te nemen;
- Maatregel 17: Collectieve scootmobielpool, beperkt de individuele maatwerkvoorzieningen
- Maatregel 18: Afschaffen tegemoetkoming meerkosten Maatschappelijke Ondersteuning; deze regeling is achterhaald geworden door het abonnementstarief.

3.1. *De keuze voor het maatregelenpakket uit scenario 4 en 5 is financieel gunstig en draagt bij aan een sluitende meerjarenbegroting.*

Kanttekeningen

1.1. Scenario 4 draagt het risico dat de inwoner geen gehoor geeft aan het moreel appel.

De Wmo moet voor iedereen vrij toegankelijk zijn. Er kan geen sprake zijn van een drempel op financiële gronden. Er bestaat geen juridische grondslag voor het opvragen van inkomens- en vermogensgegevens. Het rijk heeft hiermee beoogd dat gemeenten niet aan inkomenspolitiek doen. Van een afwijzing om financiële draagkracht of financiële redzaamheid kan geen sprake zijn. Iedereen moet gebruik kunnen maken van de Wmo. In de wet is niet opgenomen dat financiële draagkracht mag worden meegewogen in het zelfredzaamheidsonderzoek.

De VNG is daarom van mening dat bij de invoering van de abonnementstarief nieuwe wettelijk ruimte is ontstaan om de financiële situatie mee te nemen in het onderzoek.

1.2. Er bestaan onzekerheden over het toekomstig rijksbeleid

Belangrijke onzekerheid hierbij is of het Rijk van plan is het abonnementstarief aan te passen. Er is in ieder geval een brede lobby ingezet vanuit de VNG en alle gemeenten richting het rijk waarin compensatie wordt gevraagd voor de tekorten in het sociaal domein, waaronder de tekorten die ontstaan doordat het abonnementstarief een aanzuigende werking heeft op mensen die hun voorzieningen zelf zouden kunnen betalen. Er zijn gesprekken gaande tussen de VNG en het rijk over de toekomst van de Wmo. De VNG besprak op 26 mei in een bestuurlijk overleg met demissionair minister De Jonge (VWS) de toekomst van de Wmo. Daarbij kwamen mogelijke maatregelen voor de korte termijn aan de orde en is ook gesproken over de financiële beheersbaarheid van de Wmo op (middel)lange termijn.

1.3. Mogelijke besparingen zijn onzeker.

De kosten van de investering overschrijden in enkele gevallen de verwachte besparing. Dit heeft mede te maken met het feit dat het niet in alle gevallen mogelijk is om de besparing in te schatten. Soms valt de besparing niet binnen de Wmo 2015 zelf, maar komt bij de WLZ of ZVW terecht. Dit is het geval als mensen langer thuis wonen en niet naar een instelling van de WLZ hoeven te gaan. Ook zijn er maatregelen die kostenneutraal of in de toekomst pas winst opleveren, zoals de scootmobielpool. Deze maatregelen zijn belangrijk, omdat ze bijdragen aan de visie dat de Wmo geen recht is, maar de Wmo alleen bedoeld is voor mensen die het echt nodig hebben.

Communicatie/Inwonersparticipatie

De adviesraad Sociaal Domein is geïnformeerd over het debat aan de hand van de VNG-brief en de voorgestelde scenario's. Zij hebben mondeling aangegeven de voorkeur te hebben voor scenario's 4 en 5.

Financiën

Door de invoering van abonnementstarieven van de Wmo zijn er flinke tekorten ontstaan. De Raad wordt voorgesteld voor scenario 4 te kiezen. In dit voorstel wordt een beroep gedaan aan bewoners met hogere en middeninkomens om bij aanvraag voor huishoudelijke ondersteuning zelf een oplossing te voorzien. Het is nog niet te voorspellen in hoeverre de bewoners van Voorschoten bereid zijn dit te doen, waardoor dit voorstel een bepaald financieel risico met zich meedraagt. Het saldo van uitgaven en inkomsten behorende bij dit voorstel zijn op dit moment nog niet definitief bekend. Wel wordt voor 2021 een extra uitgaven van € 15.000 verwacht voor de benodigde voorlichting aan inwoners. Dit zal verwerkt worden bij bijstelling van de WMO uitgaven in de najaarsnota 2021. De raad wordt bij de begroting 2022 geïnformeerd over de definitieve financiële consequenties, waarbij het uitgangspunt geldt dat, als gevolg van bezuinigingen door beleidswijzigingen, dit leidt tot een ingeschatte opbrengst van tenminste € 150.000 op de uitgaven aan WMO voorzieningen.

Risico's

1.1. De gemeente kan in de publiciteit komen met dit vooruitstrevend beleid

Het ingrijpen in de Wmo kan gevoelig liggen. De voorstellen zijn echter gebaseerd op de VNG-maatregelen en de VNG heeft aangegeven gemeenten te ondersteunen, indien nodig.

3.1 Met de voorgestelde maatregelen kunnen de Wmo-kosten slechts getemperd worden.

De toestroom van potentiële Wmo-gebruikers wordt in de toekomst groter doordat de vergrijzing doorzet en overige nieuwe doelgroepen o.a. uit de extramurale zorg een beroep doen op de Wmo.

3.2 Om de maatregelen te kunnen implementeren is mankracht nodig en besparen is geen zekerheid

Voorschoten heeft een klein en efficiënt ambtelijk apparaat waarmee de basistaken binnen de Wmo 2015 uitgevoerd kunnen worden. Aanvullende acties betekenen dat extra geïnvesteerd moet worden in de ambtelijke organisatie om de maatregelen goed te kunnen implementeren. Er is kennis en aanvullende mankracht nodig om te voorkomen dat de basistaken in het geding komen. Met basistaken wordt o.a. bedoeld het uitvoeren van deskundig Wmo-onderzoek en het bijstaan van de burger in het ondersteuningsproces, maar ook de juridische en praktische ondersteuning van de uitvoeringsorganisatie om de wet zo goed als mogelijk uit te voeren.

Duurzaamheid

Niet van toepassing

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

A. R. de Graaf,
gemeentesecretaris

drs. N. Stemerding,
burgemeester

Besluit

Zaaknummer: Z/21/52973/249798

De raad der gemeente Voorschoten;

Gelet op Artikel 189, lid 1, van de Gemeentewet (budgetrecht) en de wet maatschappelijke ondersteuning 2015.

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 10 juni 2021,

besluit:

1. Het maatregelenpakket dat hoort bij scenario 4 vast te stellen w.o.;
 - a) De VNG maatregel implementeren: financiële situatie betrekken bij de het WMO onderzoek voor de Wmo voorzieningen "schoon huis" (huishoudelijke ondersteuning) en de als algemeen gebruikelijke aan te merken woon- en vervoersvoorzieningen. Hierbij een "referentie inkomen" vast te stellen voor het zelf betalen van de voorziening schoon huis van 200% van het Wettelijke Minimum Loon(WML)
 - b) Te investeren in de communicatiecampagne zelfredzaamheid inwoners
 - c) Te investeren in individueel advies over zelfredzaamheid en de verbinding te leggen met de welzijnsorganisatie Voorschoten Voor Elkaar
 - d) Te investeren in de uitvoeringsorganisatie voor een striktere uitvoering van de Wmo
 - e) De tegemoetkoming meerkosten Maatschappelijke Ondersteuning af te schaffen
2. Het pakket aan te vullen met de maatregelen uit scenario 5;
 - a. investeringen in Odensehuis voortzetten
 - b. investeren in het opzetten van algemene voorzieningen voor meerdere doelgroepen
 - c. investeren in opzet scootmobiel pool
3. Een besparing als gevolg van bezuiniging door beleidswijziging in de kaderbrief op te nemen van € 150.000.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering
van de raad der gemeente Voorschoten,
gehouden op 15 juli 2021

de griffier,

de voorzitter,

drs B.J. Urban

drs N. Stemerding

